

Tips voor filosoferen.

Filosoferen is samen denken en praten of schrijven over vragen waar slechts één goed antwoord op te geven is. Tijdens onderzoekend en ontwerpend leren zijn kinderen bezig met het oplossen van problemen of het vinden van antwoorden op vragen die ze formuleren. Daarmee leren kinderen de wereld om hen heen te begrijpen. Door over onderwerpen te filosoferen leren kinderen zelf en samen vrijuit te denken en hun ideeën te verwoorden.

Filosofische vragen

Een filosofische vraag is anders dan een feitelijke vraag of een meningsvraag. Feitelijke vragen zijn bijvoorbeeld: Hoeveel is 3×3 ? Of welke dag is het vandaag? Hoeveel water gebruikt men in Nederland per dag? Hierop kunnen we allemaal hetzelfde antwoord geven, want het gaat om een feit.

Je kunt het antwoord op deze vragen ook opzoeken. Dit soort vragen worden dan ook wel 'opzoekvragen' genoemd. Voorbeelden van meningsvragen zijn: waarvan word jij vrolijk? Hoe gaat het? Wat vind jij van zwemmen? Op deze vragen kan iedereen een ander antwoord geven. Er is geen goed of fout.

Filosofische vragen zijn bijvoorbeeld: Hoe zorg je goed voor de wereld? Hoe zien onze huizen er over 100 jaar uit? Zou het veiliger zijn om alle politieagenten te vervangen door robots? Hier gaat het over ideeën, niet om feiten. Het antwoord op een filosofische vraag kan voor iedereen anders zijn. Vaak zijn er argumenten vóór en/of tegen. Er is niet één antwoord en naar aanleiding van elke vraag kunnen weer nieuwe vragen gesteld worden.

Doorvragen:

Als je een filosofisch gesprek begeleidt stel je vragen, luister je goed en geef je vooral zelf geen antwoorden. Er is geen feit als antwoord. Als een kind een antwoord heeft gegeven op een filosofische vraag, begint het gesprek eigenlijk nog maar net, want hoe kwam dat kind bij dat antwoord? Daar kom je achter door doorvragen te stellen.

Dit zijn vragen zoals:

- Hoe weet je dat zo zeker?
- Hoe zou het ook nog anders kunnen zijn?
- Wanneer geldt dat wel/niet?
- Maar wat is ... eigenlijk?
- Hoe kan dat?
- Welk voorbeeld kun je geven?
- Wat als het omgekeerde ook waar kan zijn?
- Welke regels bestaan daarvoor?

Tips:

- Begin met een open houding: Ik weet dat ik niks weet.
- Wees bewust van het verschil tussen denk- en weetvragen.
- Help het filosofische gesprek met doorvragen.
- Toon interesse voor de ideeën van de kinderen;
- Geef niet je eigen mening.
- Doe eens alsof je niets weet, laat de kinderen vertellen.
- Verwonder zelf ook mee en wees net zo nieuwsgierig als de kinderen.